

جغرافیای گردشگری شهری

داوود رضانی
دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی

تعریف گردشگری:

- گردشگری (توریسم) از نظر واژه‌شناسی از کلمه (tour) مشتق شده است و معنی آن سیر و سفر از یک نقطه به نقطه دیگر می‌باشد. گردشگری در زبان فرانسه هم به معنای مسافرت به اطراف و اکناف و یا گردش در پیرامون می‌باشد. (قره نژاد، ص ۴۲).

- صنعت جهانگردی مجموعه‌ای متشکل از جهانگرد، عرضه کنندگان خدمات و کالا دولت و جامعه میزبان است که با یک دیگر در تعامل و ارتباط بوده و هدف از آن جذب و جلب جهانگرد است. جهانگردی ترکیبی از فعالیت‌ها، خدمات، سیاستها، خط مشی‌ها، ضوابط، معیارها، و کالاهایی است برای تحقیق سفر جهانگیری ضرورت دارد. (مجتبی زاده، ۱۳۸۴، ص ۹).

- طبق تعریف سازمان بین‌المللی جهانگردی (W.T.O) توریست کسی است که به کشور یا کشورهایی که در آن اقامت دائم ندارند سفر کند و هدف اصلی سفرش انجام فعالیتهای درآمد ساز نیست و در داخل مرزهای کشوری که به آن سفر می‌کند حداقل یک شب و حداکثر یک سال اقامت کند (مجتبی زاده، ۱۳۸۳، ص ۱۹).

- در زبان فارسی به جای کلمه توریست از کلمه سیاح در گذشته استفاده می‌شده است و سیاحان بیشتر با هدف شخصی مسافرت می‌کردند و لی بعد ها واژه جهانگردی بکار رفت (رضوانی، ۱۳۸۲، ص ۱۹).

- امروزه به صورت صنعت جهانگردی در کشورهای پیشرفته و توسعه یافته از درآمد ارزی بالایی برخوردار است. جهانگردی به معنای نوین آن قدمت چندانی در کشور ما ندارد. اگر چه از سالیان دراز جهانگردانی به صورت پراکنده به ایران سفر کرده اند.

- اشکال مختلف جهانگردی به صورتهای زیر می‌باشد:

- ۱- گردشگری فرهنگی
- ۲- گردشگری اجتماعی
- ۳- گردشگری سیاسی
- ۴- گردشگری آموزشی
- ۵- گردشگری ورزشی

- جهانگردی عموماً بر بنیاد عامل اساسی سفر و جابجایی قرار دارد، مسافرت سالانه میلیونها توریست را شامل می‌شود. صنعت گردشگری دارای آثار اقتصادی و اجتماعی قابل ملاحظه‌ای می‌باشد ایجاد اشتغال و دست‌یابی به درآمد ارزی پایدار و مناسب و همچنین شناخت متقابل در راستای صلح و وفاق بین المللی از آثار اقتصادی و اجتماعی این صنعت است.

- ایران از لحاظ جاذبه گردشگری جزء ده کشور اول پرجاذبه گردشگری در جهان است. بر اساس اعلام یونسکو از لحاظ تنوع زیستی و تنوع جاذبه‌های طبیعی رتبه پنجم جهان را دارا است. ولی متأسفانه به دلیل برخی مشکلات هرگز جایگاه خود را در عرصه بین‌المللی گردشگری نیافته است.

- از نقطه نظر گردشگری واخذ درآمد همواره رتبه‌ای بعد از ۶۰ را داشته و از نقطه نظر هزینه گردشگری رتبه بعد از ۴۰ را داراست. و اگر این دید را به شهری تعمیم دهیم شاهد این خواهیم بود که شهری از لحاظ رتبه‌ای جزء ده شهر اول کشور مد نظر قرار دارد که دارای جاذبه‌های تاریخی، فرهنگی متنوع در ایران مطرح می‌باشد ولی نتوانسته به آن جایگاه که در خور شأن این شهر است پیدا کند. پس ضرورت برنامه‌ریزی گردشگری شهری را با تأکید بر توسعه‌های پایدار توجیه می‌سازد و به همین منظور نظری اجمالی به پتانسیلهای این شهر تاریخی می‌اندازیم تا همانگونه که مقام معظم رهبری فرمودند

همیشه و در همه حال ری قبله تهران باشد.

اینانج - نقش برجسته چشمه علی - حرم عبدالعظیم الحسنی - شیخ صدوق - کاروانسرای شاه عباسی - بازار حضرت عبدالعظیم .

ویژگیهای طبیعی و انسانی :

شهرستان ری یکی از شهرستانهای استان تهران می باشد که از شمال به شهرستان تهران و از جنوب به شهرستان قم و از مشرق به شهرستانهای پاکدشت و ورامین و از مغرب به شهرستان اسلامشهر ، رباط کریم ، زرنج محدود می گردد . وسعت آن بالغ بر ۲۶۹۶ کیلومتر مربع است . شامل سه بخش مرکزی ، بخش کهریزک ، بخش فشافویه می باشد که جمعیتی بالغ بر ۸۰۰/۰۰۰ نفر را در خود جای داده است .

شهر ری مرکز شهرستان ری است که بین مختصات جغرافیایی ۲۶° و ۵۱° و عرض جغرافیایی ۳۶° و ۳۵° واقع شده است . ارتفاع متوسط این شهر از سطح دریا ۱۰۶۲ می باشد . شهر ری در جنوبشرقی شهر تهران به فاصله ۱۴ کیلومتر از مرکز شهر تهران قرار دارد .

آب و هوای شهری گرم و خشک و متوسط بارندگی آن ۲۰۰ میلی لیتر می باشد . شهرستان ری در دشت واقع گردیده و کوههای آن شامل کوه بی بی شهربانو ، آراد کوه ، کوه مره ، دامنه های شمالی کوه کورابلاغ ارتفاع چندانی ندارند . رودخانه های آن عبارتند از : رودخانه کرج - رودخانه جاجرود - رودخانه شور - رودخانه کن .

شهرستان ری به لحاظ آب و هوا گرم خشک که دارد فاقد جنگل بوده و از نظر مرتع نسبتاً غنی است که در استان تهران رتبه چهارم را دارد . سرزمین کهنری با قدمت چندین هزار ساله و آثار به جای مانده از فرهنگ بزرگ ایرانی و اسلامی که امروز یادگاری از آن در جنوبی ترین منطقه تهران به جای مانده است مکانی مناسب برای زوار و گردشگران علاقه مند به تاریخ کهن این مرز و بوم است .

نام ری در منابع باستان به اشکال گوناگون ذکر شده است رگا (rega) ، رغه (rege) از جمله نامهایی هستند که بر این سرزمین نهاده شده است .

وجود زیارتگاههای پراهمیتی از جمله آرامگاه عالم ربانی شیعه شیخ صدوق علیه الرحمه معروف به ابن بابویه ، شیخ کلینی ، و نیز دهها تن از مشاهیر علم و ادب و تاریخ ایران درخشش این شهر تاریخی را صد چندان کرده است . زیارتگاههای متعدد دیگری از جمله امام زاده ابوالحسن ، امام زاده عبدالله ، امام زاده هادی ، بقعه بی بی شهربانو و ... نیز در این شهرستان قرار دارد .

آثار و ابنیه تاریخی که در شهرستان ری وجود دارد و آنرا از نظر زمانی می توان به دو مقطع تقسیم نمود (۱) آثار باقیمانده پیش از اسلام - استودان گبرها - دژ رشکان - قلعه گبری - تپه میل - حصار (۲) آثار باقیمانده بعد از اسلام - قلعه طبرک - زندان هارون - برج طغرل - برج نقاره خانه - برج

نتیجه گیری :

شهر ری دارای توان و استعداد بالایی در زمینه جاذبه های توریستی و حتی امکانات و تجهیزات توریستی در مرکز کشور می باشد . وجود بازار تاریخی ری که در کنار بافت قدیمی شهر ، به صورت بازسازی و بهسازی می تواند توریستهای شهری زیادی را به سمت خود متوجه سازد . در سطح شهری با مدیریت و برنامه ریزی صحیح مبتنی بر مطالعات علمی راسخ می توان با کسب درصد قابل توجهی از درآمد ملی و منطقه ای را بالا برد و توسعه اقتصادی و پایدار شهر را موجب گردید و به دلیل گستردگی گردشگری طبیعی و انسان ساخت در شهر ری باید آنها را شناسایی و معرفی کرد و با ایجاد امکانات و تسهیلات مورد نیاز می توان این استعدادهای بالقوه موجود را به صورت بالفعل در آورد .

بررسی های حاصل بر روی شهری نشامگر این است که در تمام سطوح گردشگری و بویژه در زمینه گردشگری بین المللی شهری ، جاذبه های تاریخی در درجه اول اهمیت قرار دارند و سپس جاذبه های فرهنگی ، هنری ، زیارتی و تفرجگاهی می توانند مورد توجه باشند و بیشترین جاذبه های تاریخی در بافت قدیمی شهر متمرکز می باشند که کانون اصلی جذب گردشگری خارجی شهری را تشکیل می دهند که نیازمند سازماندهی در آماده سازی برای مقاصد گردشگری شهری هستند . موانع و چالشهای عمده پیش روی توسعه صنعت گردشگری در ایران و به تبع آن در طرحی کوچکتر در شهر ری را بطور خلاصه به شکل زیر جمع بندی نمود .

- ۱- فصلی بودن
- ۲- مشکلات مدیریتی
- ۳- مشکلات و موانع تکنولوژیکی
- ۴- ضعف منابع مالی و آماری
- ۵- ضعف تأسیسات و تجهیزات توریستی
- ۶- ضعف پایه های اقتصادی کشور
- ۷- ضعف نارسایی قوانین و مقررات داخلی
- ۸- عدم توانایی برای مسافرت

که انشاء الله با شناخت موانع و چالشهای فوق الذکر دست اندر کاران امر توریست در کشور با وفاق ملی و همدلی با اتخاذ تصمیم واحد در جهت گسترش این صنعت در سطح کلان و نیز در اندازه کوچکتر (شهری) اقدام نمایند و همانگونه که بخشهای دیگر اقتصادی و صنعتی ایران گامهای بلند در این بخش نیز گامهای اساسی برداشته شود و پیرو فرمایشات مقام معظم رهبری ری همیشه قبله تهران باشد .

